

۱ شترين ثانی
۱۹۲۶

تورک تاریخ انجمنی

اون آلتنجی سنه
نومرو ۱۸ (۹۵)

مجموعه سی

محمد حقى پاشا

تورک تاريخ انجمنى هيئتک صوک اجتماعلرندن برنده بعض مسائل تاريخى دن بحث اولندينى صيره ده - سيلورى نائبنه کونوردىکى مکتوب معروف ايله تاريخ ادبياتده اشتهار ايدن - محمد حقى پاشامر حومک باشقه اثرى کوروب کورمديکى صور مشلردى . پدوم محمد امين پاشامر حومک خط دستيله محرر اولان مجموعه لر دن برنده حقى پاشانک تبه دنلى على پاشايه يازدينى مهم بر بيورلدى بولندينى سويله مشدم . مرحوم ابوالضيا توفيق بک « نمونه ادبيات » ده حقى پاشانک شو « سيلورى نائى ، شريعت خانى اعلامى کوردم ، فقهه يله کولدم . مالى هذيان ، حکمى خلاف قرآندرو . مهر مؤيدى باصارم ، سنى محکمه قيوسته آصارم » مکتوبندن باشقه اثرى بوله . مدينى و تاريخلر مزده مشاراليهک ترجمه حاله دائر معلومات کافيه ويريلديکى بيان ايتمکده اولديغندن تبه دنلى يه کونوردىکى بيورلدينک نشريله برابر - امکان درجه سنده - ترجمه حالنک يازيلسى هيئتجه آرزو اولنديغندن مقاله آتیه تحرير ايديلدى .

الحاج [۱] محمد حقى پاشا ، وزرادن احمد کامل پاشانک [۲] اوغليدرو . سلسله نسبي صقولى محمد پاشا زاده وزير حسن پاشايه منتيدرو . تاريخ و محل ولادتى مقيد [۱] هانکى زمان ايتاي حج ايتديکنه دائر برقيده تصادف ايدمدم . پدريهک ۱۱۷۳ ده مصر واليکنه تعييني ائنده حج ايتمش اولسى ظن اولنور . [۲] بلغرادده تولد ايتدى . اوائل شبانده استابوله کلدى . دفترخانه قلعه دوام ايدلى . تدريجاً ترقى ايدريک شق اول دفتردارلنى ، رياست کتاب ، صدارت کتخدالنى ، سلايک ، حايه ، بوسنه ، مصر ، قنديه واليکلى کي مناصب عاليه ده بولنوب ، وزير اولدى . دفتردار ايکن « اولياى امور » ايله استراج ايدمديکندن مدالى يه موخراً ادرنه يه نفي اولدى . قنديه واليسى ايکن ۵ يئيلر نده منافرت سابقه درکار اولان صدر مشهور راغب پاشا وزراتى رفع ايله رسو قلعه سنه احلا ايتدى . صدر مشاراليهک وفاتندن سکره وزارتى ابقا و حايه واليکى توجيه اولدى . ۱۱۷۷ ده حايه يه کيتمک اوزره رسو دن حرکت ايلديکى حالده مخالفت هوادن طولاي رسويه عودتله بزقاچ کون خسته اولدقدن سکره وفات ايتدى . بالافدا جسم الجسم ، خفيف الروح ، شيرين کلام ، صلاح حال ، محاسن افعال ايله مشهور ايدى .

دکدر . باب عالی افلامنه دوام ایدرک خواجه لک و بریلدی . مرکزده بعض مامور .
یترده استخدام اولندقدن صکره شهر امینی [۱] اولدی .

رکاب هایون دفتر داری اسماعیل افندیگ علیل المزاج و بطیء الحركه اولسندن و امور
خزینہ نك - حال حرب سبیلہ - کسب مشکلات ایتسندن طولای ۱۲۰۲ سنه سی
شوالندم عزل اولنسی اوزرینہ حتی بک ، رکاب دفتر دارلغنه نصب ایدیلدی ،
سلطان عبدالحمید اولک ۱۱ ذی القعدة ۱۲۰۲ ده وفات ایدن کوچک همشیره سی
و صدر اسبق محسن زاده محمد پاشانک حلیله سی اسمی سلطان ، غایت ممسک و اموال
کثیره ادخاریله شهرت شعار ایدی . حسب الحرب مضایقه مالیه مشتد اولدینندن اموال
مدخره سنک مصارف سنه به مدار اوله جنی امید ایدیلیرکن بر شی ظهور ایتمه سی
ایجاب تعجب ایلدی .

مشار الیهانک اوزون مدت خدمتده بونکر ق کسب نفوذ و ثروت ایتس اولان ساقزلی
دیتمتری حبس و متعاقباً قتل ایله اموالی ضبط اولندی . کرک مر قومک ، کرک روسیه به
فرار ایدن بغداد و و بوده سنک ذماتنی تحصیل ایدیله مدکدن باشقه ساتیلان اشیانک
شونک بونک ذمترینه کچدوک پک جزئی بر مبلغ حاصل اوله بیلدیکندن « بونلرک ذماتنی
و فروخت اولتان ایشبارک اثماتی هر کیملرک ذمترنده ایسه خاطر و کواکه باقلمیوب
سریعاً تحصیل اولنسون . تکاسل و رخاوت و اغماض عین ایله مصلحت بودرجه لری
کسب ایلدی . راحت کونلری دکدر . همان اقدام و اهتمام اولنه جق کونلردر ، سورتنده
خط هایون صادر اولدی . فائده منتظر دنک عدم حصولی ، رکاب هایون دفتر داری
اولان حتی بک تکاسل و رخاوتنه حمل ایله مشار الیه جهاد اولوی ۱۲۰۳ ده عزل
و - علیل المزاج و بطیء الحركه ذیلین - اسماعیل افندی تکرار رکابه دفتر دار اولدی .

« صاحب جریزه و معرکه آرا » [۱] اولنقله مخالف لری « صوبای سالان » لقبیلہ یاد ایدر لردی . عثمان
ثالث زماننده رئیس الکتاب بولان - مشار الیهک ادب و کالنی کوروب « السنه ناسدن انسان
سالم اولاماز بو آدم ، کامل آدم ایتس فی مابعد (کامل) مخلصیلہ تخلص ایتسون » دبدیکندن
کامل نامیلہ یاد و وزارتنده صادر اولان او امرده القابنه کامل اضاله اولنمشدر .

[۱] تاریخ لبیا

[۲] سلیمان فائق افندی « سفینه الرؤسا » ذیلنده بویله دییور . واصف افندی ایسه « طبعنده
جزئی حدت و مشربنده اثر نخت » اولدیفیچون « صوبای سالان » نامیلہ اشهار ایتدیکنی سوبلیور

سلطان سلیم ثالث جلوسندن صکره ۴ شوال ۱۲۰۳ ده رکابده اجرا اولنان
توجهاتده نشانجیلغه و ۱۲۰۵ ده دفتر امانتنه و متعاقباً ریاست کتاب و کالته تعیین قیلندی.
اشنای محاربهده روسلر ، کلی قلعه سنی و سنه بوغازینی ضبط و اسماعیل و طولجه بی
استیلا ایدوب بالقانک اوته طرفلری متزلزل و مشتتا عسکری هنوز احتشاد ایتیموب دشمن
ظهورنده قوه موجوده ایله مقابله ایتمک مشکل ایدی . پروسیا دولتیله عقد اولنان
اتفاق معاهده سنه خلل کلکسزین برمدت متارکه ایله اعدایی اغفال و اشغال و هجوملری
ابطال ایتمکدن باشقه چاره تصور اولنمندی . فقط اردوده متارکه نیک اسباب تنظیمی
مفقود اولدیغندن بوایشه مقرر سلطنتده چاره بولمنسی و ذخائر ایله عسکرک قلته بناء
بو جهنتکده تأمین لزو منی شفاهاً افاده ایتمک اوزره - اردوده رئیس و کیلی بولنان -
حق بک ۱۲۰۵ ربیع الاولی اواسطنده استانبوله اعزام اولندی .

مشارالیهک حامل اولدینی تحریرات و حافظه سنه تودیع اولنان خصوصات ،
رکابه عرض اولندقدده رئیس و کیلنک آستانه یه کلیسی ، تولید اراجیف ایده جکندن
ماعدا حدودک عسکردن خالی قالدیغنه دشمن واقف اولوب هر طرفه هجوم تشبندده
ایکن متارکه یه میل ایدیلنسی کمال عجز و ضرورته اسناد ایله طور استغنا کویستره جکی
و پروسیا دولتیله بلا مخبره متارکه یه تصدی ایتمک ، شرائط آفاقیه یه مخالف اولوب
مخبره ایسه اضاعه و قتی مستلزم و اسباب متارکه بو طرفدهده منعدم اولدیغندن اختلاس
وقت و اغفال خصم ایچون - آفاقه خلل کلکسزین - اردوده متارکه یه امکان
بولنورسه تجویز ایدیلجه جکی طرف ملوکانه دن صدر اعظم و سردار اکرمه تحریر
و مشتتا عسکرینک اردویه الحاقی ایچون اوامر تصدیر اولنورق حق بک ذاته متعلق
بعض تبشیرات ایله اردویه اعاده قیلندی .

حربک دوامی استانبولجه ملتزم اولوب او اثناده لهیلیری ده دائره آفاقه آلهرق
پروسیا دولتک حربه مباشرت و قریبک استخلاصنه قدر جنکه مداومت ایتمسی
ایچون تشویقاتده بولنق اوزره احمد عزمی افندی سفارتله پروسیا یه کوندریلمشدی .
حق بک ، اردویه عودت ایدرکن خلال راهده صدر اعظم کتخدالغنه تعیین
اولندیغنه دائر خطهایون ایصال قیلندی . مشارالیه ، قوزلیجهده صدر اعظم روسجقلی
شریف حسن پاشا یه ملاقی اولهرق خطی ابراز و کتخدالغنی احراز ایلدی . ذوات
سائر یهده مأموریتلر توجیه ایدیلدی . بناء علیه مشارالیهک استانبوله کلیسی ،

کندینک کتخدالغندن و دیگر ذواتک بعض مأموریتلره تعیینندن باشقه بر فائده بی موجب اولدی [۱] .

مشارالیهک قول و فعلی - مقام صدارته تعیین اولنان - قوجه یوسف پاشانک مزاجنه توافق ایتدیکندن «عزرائی اضمار وعلی طریق الکنایه مومئی الیهه دخی اشعار ایلشدی» [۲] رکابده کتخدا اولان رشید مصطفی افندینک بالفعل کتخدا نصیبی عرض ایتکه مساعده اولندی . رشید افندینک اردویه وصولنده حتی بک ۱۲۰۵ شعبانک ۲۵ نجی کونی انفصال ایلدی [۳] .

۳ شوال ۱۲۰۶ ده ایکنجی دفعه دفتر امینی اولدی .

«صلاح و تقوی ایله بین الناس اشتہاری و غوامض احوال دوله اطلاع و اختباری و با خصوص مأمور اولدینی خدماتده اجرای لازمه صداقت کاری ایلدیکی رفته رفته موصول سامعه تاجداری اولوب حقدنه تمی داشت عالم اولان حسن توجه شاهانه جلوه کر محلای بروز اوله رق یوم مذکورده [۲۳ شعبان ۱۲۰۷] مکرراً کتخدالغ [صدارت کتخدالتی] مسندینه پانهاده اقبال و حضور صدرالصدورده بلبس فروه سمور ایله نائل اقصى الغایه آمال اولدی » [۱]

اوزاق جلبی ایچون التی آیدن بری اطراف ایله [۲] و خدمات دولتک حسن

[۱] مترجم عامم انندی ، تاریخنده برمدت متارکه عقدیله دشمنی اغفال فکرنده بولینلیر کن جنرال (رنین) سکرآی متارکه به رغبت ایلدیکنی اشعار ایتکه «عظمای رحالدن» حتی بک استابوله ارسال اولنهرق طورله نهرندن قطع حدردک اساس متارکه اولمنه مساعده اولمنی ایچون طرف سلطنته عرضحال تحریر ایلدیگده بو صورتله عقد متارکه رد و جنکله ناموس دولتک وقایه سیچون خط عمایون اصدار اولمنه بناءً ذی الحجه سنه ۱۲۰۵ ده ماجین سحر اسنده عقد انجمن مشورته مباحثات و مرکزله محابرات اجراشدن صکره سکرآی مدتله متارکه عقد ایلدیکنی سولیمکده در .

[۲] تاریخ واصف ذیلی

[۳] بعدالانفصال ابرائیل . مأمور اولدینی (سجل عثمانی) ده مخرردر .

[۱] واصف تاریخی ذیلی

[۲] رائف اسماعیل پاشازاده عصمت بک ۱۲۰۷ ذی الحجه سنک اواسطنده استابول قاضیسی اولوب برقاچ آی صکره «اسماره متعلق بعض مواد ضمنده کتخدای وقت بولنان حتی بک ایله طرفینک خیر مایه طینتری اولان بکک سرینک اثر فظاظت و مناعتی مقتضیسی اوزره قدر مشترک شراست ظهوریله پرده بیرون نداشتلری مؤدی مابینه اولوب انجام کار یکدیبرایله عدم امتزاج مشارالیه [عصمت بکه] موجب ازعاج اولغله اوج مامدت بروسده دانه چین قست ، اولدیغنی مترجم عامم انندی سولیبور .

رؤیتی ایچون ارباب حل و عقد ایله مناقشه ایدرک « ناس ایله عدم اختلاط و اشتبا کی مشتهر و بوسبيله زجاج اعتباری منکسر اولدیغندن فضله » [۱] صدر اعظمک رضاسنه مغایر بعض اطواری خارجدن واصل سمع ملوکانه اولدیغندن ۱۲۰۸ ربیع الاولنک ۸ نجی بازار ایتسی کونی کتخدالقدن عزل ایدیلدی .

شایان عبرتدرکه مشارالیه ، کندینه خلف اولان درگاه عالی قیوچی باشیلرندن الحاج ابوبکر آغایی برایکی آی اول تحصیل بقایا ایچون رقیبه مأمور ایدوب آغاه سفر مناسبتیه مبتلای خسار و حرکت عذیم الاقدار اولدیغنی صورت اعتذارده بیان ایلشدی . حق بک ، کمال حدت و شدت ایله « البته کیدرسک ، کیتمدیکک حاده قضیه معلومدر » دیدیکندن ابوبکر آغانک بعض ذواته التجا و شفاعت استدعا ایتدیکنی خبر آلهرق حربه جیلر ایله اسکداره امرارنده اصرار و بوندن صکرهده کیتمزسه فنیی اشعار ایتشدی . بعض ذوات ، مشارالیهک « سورتنی کسر و بکر آغانک خاطرینی جبر داعیه سیله جانب دارلق و سمنی اجرا » [۱] ایدرک مومی الیهی تخلص و تحصیل بقایا مأموریتنی شخص آخره تخصیص ایلشردی . « مبدأ ماده حق بکک معلومی اولقدن ناشی هم رازلری یاننده علناً سب و تفرینه آغاز و اصول مخالف ایله وادی راست کوییده نفه ساز اولدیغندن خصم ، متبصرانه حرکت ایله حدت طبع و اخذ بر طیل نقیصه لرینی میر مومی الیه تحمیل و مسندنن تزییل و کتخدالغی بکر آغایه نخویل ، [۱] ایتدیلر .

مشارالیه ، مؤخرآ تیمار و زعامت ناظری اولدی .

برمدندن بری روم ایلیده ظهور ایدن طاغلی اشقیاسی اوزرینه گاه وزیر لر ، گاه ادرنه بوستانجی باشیلری تعیین اولنمش ایسهده مامورینک ارتکابلری جهتیله مصلحته فساد عارض اولهرق شقیلر بو صیرهده ینه غلیان ایتدکلرندن « در علیه دن پرورده دولت بر وزیر قوی الاقدار اخراجیله قهر و ازاله لرینه اقدام تام اولنمق » [۲] لازم کلدی . حق بکده « محایل رشد و رویت و آثار مردانکی و غیرت بدید و بوفساد منتشره البلادک حسن سیرت و سیاستی ایله بالکلیه زائل اوله جنی مقدماتی حضور پادشاهیده

[۱] و اصف تاریخی ذیل

[۲] خلیل نوری بک تاریخی

تمہیر اولنوب صواب دید ارباب رأی سدید اوزرہ رخصت سنہ ظهور ایدرک [۱]
 ۱۹ جمادی الاخرہ ۱۲۱۰ دە باب عالی یہ دعوت ورتبہ وزارت ایلہ روم ایلی ایالتی توجیہ
 اولندی . بوامر اہمہ مستقلاً و منفرداً مأمور ایدیلدیکی انہ ویریلن فرمان ایلہ اعلان
 قیلندی . دائرہ سنک تنظیمی ایچون طرف پادشاہیدن یوزاللی بیک غروش تقدراً احسان
 اولندقدن باشقہ عواند جزئیہ دن خارج اولہرق التمش ایکی بیک بش یوز غروش
 وزارت جوائزی عنو ایدیلدی .

معینہ بر معلم طوبجی و بر آراہجی اورطہلری و فہراتیلہ ایکی خبرہ جی خلیفہ سی
 تعیین اولندی . مشارالہ ، ادرنہ دە اقامت و اطراف و اکنافہ امالہ چشم بصیرت ، [۲]
 ایدہ جکندن تدمیر اشقیادہ اقتضاسنہ کورہ استخدام ایتمک اوزرہ قوجہ ایلی متصرفی
 حسین پاشا ، قرہ عثمان زادہ لر ، جبار زادہ ، جرمن متصرفی پلاسلی محمد پاشا ترتیب
 ایتدکلری عسکرلہ روم ایلی یہ کچوب مواقع معینہ دە اقامت و حق پاشانک امرور ای ایلہ
 حرکت ایتمک مأمور اولدیلر . جہات ساثرہ دن دە عساگر و فیرہ ترتیب ایدیلدی .
 اعیانلرک فسادلرینی تحقیق ایچون دە متعدد خاصکی تعیین اولندی .

قوجہ ایلی متصرفی حسین پاشا و کیوہ اعیانی ابوبکر آغانفرلریلہ استانبولہ واصل
 اولدقلرندن پاشا شعبانک ۱۳ نجی کونی حرکت ایلدی . سلطان سلیم ثالث ، تبدیلاً
 داود پاشا سراینہ کیدہ رک حق پاشانک آلاینی تماشاً و عقبنده مشارالیہی حضورینہ
 قبول ایلہ بعض وصایا و نسیہات اجرا ایتدی و اون بش بیک غروش عطیہ و بر خنجر
 احسانیلہ تلطف ایلدی . قبل الوزارہ عہدہ مندہ بولتان تیمار و زعامت نظارتی دفتر
 خاقانی امینی مصطفی راسخ افندی یہ احالہ ایدلدی .

مشارالیہ ، ایفای وظیفہ یہ مباشرتہ سرسری کزہ نلری نمرورتذکرہ لریلہ ضبط
 و کوپریلری . کچیدلری سدوبند ایدرک اشقیایہ ولولہ انداز ہیبت اولدی .
 طرف طرف اشقیانک ترتیب جزالرینہ ماسارعتلہ اشقیایہ معاونت ایدن محللر
 اعیانلرینک و ساثر اشخاصک و بش یوز قدر شقینک رؤس مقطوعہ سی استانبولہ
 کوندردی .

خلیل نوری بکک افادہ سنہ کورده حق پاشا ، اشقیایی تمامیلہ استیصال

[۱] تاریخ و اصف ذیل

[۲] خلیل نوری بک تاریخی

ايدهميوب اشقيا ، بالقان بوينده كي قري وقصباته ايراث خساره جرأت ايتديكي
 كبي سابقا سلوى وويوده سي مجار على و كلوور امام و بونلره تابع اولان سار
 عصات و اشقيا ، متحداً اي قاع فساد و مضرت ايله فقراى اهالى بي ازعاج ايتد كلرندن ،
 الحاصل پاشا خود را بلى بلاسيه مطلوب اوزره خدمتا موفق اوله مديغندن ،
 و واصل افدينك بيانته نظراً سلوى و طرنوى سملرنده بعض اشقيا ظهور ايلسي ،
 عدم اداره مأموريتنه حمل اولنه رق مخالفلى اختلاس فرصت كفتار و لزوم عزلنى
 اشعار ، ايتد كلرندن ۱۲۱۱ سنه سي اواخرنده حلب ايالته تحويل اولدى و بالنفس
 منصبى ضبط ايتك اوزره امرالى كوندردى .

مترجم عاصم افندى ، تاريخنده روم ايلي اشقيا سندن بحث ايتديكي صيرده ديره كه :
 و حقى بك ، بارتبه وزارت روم ايلي واليسى تعيين و رخصت كامله و ارخاى عنان
 سطوت شامله ايله تنظيم ممالك و تأمين مسالك خصوصلى خطوط شريفه عديده دن
 باشقه شفاهاً كوش هوشلرينه تلقين اولنمشدى . انجق مرحوم قيوچى مراد پاشا كبي
 بيخ مغلان زار طاغيانى بر كنده و عقل عاشق كبي مجموعى پریشان و پرا كنده ايدوب
 طرز غريب و اصول عجيب ايله تمامى روم ايلي بي پذيراي حسن نظام و بروفق مرام
 رسیده ختام ايلدى . § استانبولده خان و مدرسه تفتيش و نظامى كبي بعينه روم ايليدن
 بدأ ايله نهايت سرحدلره دك اوج قواده واقع قضا راها ليلرينى يكديكره جدمتين كفالته
 بسته و مسلسل و بر قضا دن قضاي آخره ميدنده تذكرة جواز اولدجه فرد و احدك عزيزتى
 مهجور اولغله بلاتد كرد اولانلرى كائناً من كان اخذ و قيد و بند ايله طرفنه ارسال
 اولنق بابنده تذكراته مربوط و مسجل اولوب و الحاصل عون ياورى حضرت بارى
 و توجه فيض بارى تاجدارى بر كاتيله اندك مدته روم ايلي الكاسندن نام طاغى
 و باغى بي نشان و درون منافق كبي شائبه صفتدن مهجور اولش اول كشور شوراشور
 عقیده مؤمن كبي صاف مجلاى آسایش امن و امان اولدى . § مشارالیهك شان
 و شهرت و صرامت صوتى و نفوذ و مكنتى ، روم ايلي بي و بومثللو نظام و قبضه دن چيقتش
 ممالك محروسه بي هيئت اولاسندن احسن صورته ارجاعله اراحه انام ايلديكي خبرلرى
 دمدم السنه و اردين و صادريندن شايع و عامه خلق لساننده مدح و شناسى سار اولوب
 مزاج هايونه نظر البته مشارالیهك ، مقام صدارته ايرادى وارسته ظنون اولغله و كلاى
 و قله از قدیم بينلرنده تضاد كامل و يكديكرك قتل و اعدامى ايله متسلى اوليه حق مرتبه

بعض وکینہ لری قرار کیر ساحہ دل اولوب بوجہ تله صدارتہ قدم نہادہ اولدینئی کون اول طاقک مجموعنی بریدہ سینف قہرایلیہ جکی بی احتمال اولدینغہ منی عن اصل مشارالیهک طبیعتندہ بر مقدار جہ فظاظت و تہور و خشونت اولوب اضمار مافی الضمیرہ غیر مقتدرہ ، ناجبا اوضاعہ نامتحمیل ، زبان دراز و غیاب و حضوردہ خونہ دولتہ سنک انداز ، مطلق اللسان و منطق الجنان اولغله بکک لازمہ سی و شجاعت تہمی اولان دلیلک اسنادیلہ زبازدہ کبرا و جابجا نظام مذکورہ سی و غیر تریخی دخی فعل بازکونہ شیوہ ۔ سیلہ اطراقہ دیوانہ کی صورتیلہ حضور شاہیدہ نقل وانہا ایدرک حتام مصلحتہ قدر حقندہ وافر جہ خبت عزو و نسبت و ذہ معاذہ تعالی بو مقولہ جور دیوانہ ، حامل مہر و کالت شاہانہ اولدقدہ صوب سلطنتہ غیر کی کونہ معاملہ ایدہ جکی ملحوظ اولاندن باشقہ از قدیم نظام جدید اختراعی منفور و منکری اولوب او جاقلو ایلہ بالاتحاد پیشمش آشہ صغوق صوقوبہ جنی اول محذوردرہ ، دیہرک بر طرفدن یوسف آغا ، والدہ سلطانی اول ملاحظہدہ کندوسنہ توفیق وبر جانبدن علی الاتفاق صادق اعتقاد ایتدکری امنانک اقوال مدللہ سنہ منی تخدیش دل پادشاہ آفاق ایتلریلہ درون خدیوانہ بی توجیہ مہر صدندن ہزار کونہ فسون و فسانہ ایلہ تحویل و امہال و پادشاہ سلیم البالی اغفال و مشارالہ جانبہ تغیر عقیدتہ بدسکال ایتلریلہ روم ایلیدن عزل و تنکیب و اناطولی طرفہ نقل و تسریب ایدوب و صورت اعتراض امر مہول وغائثہ سامازبای عقول ہیئتندہ اعظام ایدرک اول وزیر ذیشان و مشیر جلادت نشانی تذلیل و ارغام و ہاویہ ہوان و حقارتدہ کنام ایلدیلرہ ۔ بوسیلہ پیشمش آشہ صوقا تیلر و کندیلر لیجان اماندہ یاغہ باتیلر ۔

(اسعد) نامندہ صاحب دیوان بر شاعر ، ارضرومدن حتی پاشاہ کوندردیکی

قصیدہدہ روم ایلیہ تمینتی شو صورتلہ بیان ایدیور :

آب روی وزرا حضرت حتی پاشا	او خداوند معظم شہاورنک و غا
ذاتیدر ما حصل قوت قلب ایام	نطقیدر زیدہ اقوال عقول عقلا
قوت قلب ظفر مرد غضنفر پیکر	ضابط ملک هنر وابطہ ملک آرا
او خداوند معظم کہ دم قہرندہ	کربہ لاغر اولور شیر و پلنک دنیا
رأی و تدبیر جهانگیری سزاوار ملوک	سعی و اندیشہ سی آسایش دین و دنیا

قهرمان باب رفیعندہ بلوک باشییدر
 روم ایلی سرتسر آتشره یاغش ایدی حیف
 عاجز اولدی وکلا دفعه بغات ظلمی
 انتخاب ایلدیلر ذات جلادت منشین
 طرف سلطنته ایلدیلر عرض و بیان
 سربسروم ایلینک ویردی زما من بدینه
 نوبنورا حتی سلب ایدوب ایتدی غیرت
 یوخه اول مهدی دورانه معین اولسه فلک
 ینه امید ایدرز حضرت مولادن بز

نیچه رستمیری دربند ایدر اول زال حجا
 ذاتی کر اولسه دولته معین ضعفا
 چاره ساز اولدیلر اطفای شراره عقلا
 حجت مشورتی جمله سی ایتدی امضا
 ایتدیلر حضرت سلطان سلیمی ارضا
 اول دخی اشهب تدبیر ایله اولدی یکتا
 نیلیم آه فلک دورین ایدر نا برجا
 برچرا کاهی ایدر شیر ایله آهو مرعا
 مسند سلطنته ذاتی اولور زیب افزا

حق پاشا، حلبه عزیمت ایتمکده ایکن سکود قصبه سنه وصولنده۔ طاغلی اشقیاسی اوزورینه
 مأمور اولان - اناطولی والیسی سید علی پاشا آزمدت اول اورادن کچهرک فقرا ،
 خساره مبتلی اولدیغندن برقات دها تحمیل بارکران ایدیله مک ایچون قصبه کیرمه منی
 اهلینک نیاز ایتدکلرنی متعینان بلده، پاشایه بیلدیرملریله مشارالیه، تهدیدی حاوی
 بیوردی کوندردی. اهالی، تکرار رجایه ایتدکده مشارالیه، کانه کلام حق
 قبول اولمدیغندن عرق غضب و تهوری نبضان و برق خرمن سوز جلادتی آتس
 فشان اوله رق، هجوم ایچون مساعده ایتدکده معینده کی ارن اوودلرله سائر صنوف
 عسکریه، قصبه آتس و یروب اوکلرینه کله نی قتل و نهب اموال و هتک عرض کبی
 فضایحه جرأت ایتدکلری واصل سامعه دولت و اهالی ده رافع شکایت اولمغه اموال
 منوبه نک، اعجابنه اعاده سنه و پاشانک رفع وزارتیه استانکویه نفینه داتر ۱۲۱۲ ده
 صادر اولان فرمان، قیوجی باشیلردن بوستانجی باشی اسبق بکر آغا مباشرتیه ارسال
 و منافسه زعمادن بری و ساطتیه ایصال ایدیلدیکنی خلیل نوری بک سویلیور .

واصف افندی ده اهلینک نیازلرنی پاشا د رعونه حمل ایله دامن چین استغنا اولوب
 زور بازو ایله کیره جکنی اشراب و اهالی، تکرار تضرع ایله رد جواب ایتدیکندن
 نخوت وزارت، تهییج غضب و سورت ایدوب معینده کی اجلاف عسکریه بی قصبه
 اوزورینه حواله و اهالیدن برقاچ آدم ازاله ایله بهرک قصبه به داخل و کیفیت طرفین،
 سمع دوک واصل اولوب حق پاشانک مخالفلری ماده بی اعظام و حقنده تغیر خاطر

پادشاه انام ایتد کلرندن مسالك و معابری انسداد ایله فقرانك اموال مفسوبه سی استرداد و کندی استانکوی جزیره سنه ابعاد ، قیلندیغنی بیان اییدیور .
 ۴ شوال ۱۲۱۳ ده وزارتك ابقاسله حایه والیلکته . مؤخرأ اغریبوز محافظلغه نصب اولندی .

۱۲۱۵ ده بوسنه والیلکته تحویل ایدیله یسه ده روم ایلینك احوال اختلالیه سی تشدد ایلمکده و اصلاحی ، تداییر عظیمه یه محتاج کورنمکده اولوب روم ایلی والیسی کورجی عثمان پاشانك بوا مر مهمه عدم کفایتی و دردولتده پرورده اولان اصحاب و قوف و معلوماتدن برذاتك تعیینیه اصلاح حال ایچون تدبیر قوی اتخاذ اولنق لزومی تحقق ایتمکله حقی پاشانك بوسنه والیلکندن صرف نظرله عهده سنه ایکنجی دفعه روم ایلی ایالتی توجه قیلندی . بش سنه عزل اولنماسی ایچون صادر اولان خط هایون ایله مو تشع امر عالی . کنخدای سربو این عزت پاشا زاده محمد سعید بك و ساطیله مشارایه کوندریلدی . روم ایلینك عموم افراد عسکریه سی معینته مأمور ایدیله کدن باشقه طوائف عسکریه حقنده شکر و شکایتی مشر ولدی الاقتضا استیذان ایتمکسزین تأدیب و تلطفاری رأینه مفوض اولدیغنی اعلان و سرعکرك عنوانی احسان اولنه رق سر عسکر لکه دائر باشقه جه امر عالی ارسال ایدیله .

مشارایله ، ادر نه ده اقامتله ایضای مأموریته مبادرت ایدوب ، فی الاصل کند و سنك کبر و تعظمندن اکثر ارکان دولت ، دلکیر اولدیغنی حالده بودغه رونما اولان اطوار و اوضاعی جمله سنه کران کلدی ، [۱] طشره نك امورینه استانبولدن مداخله اولمغه آیشیلش اولدیغنی حالده هر ایشی کندی کورسی و توجهاتی ایستدیکی وجه ایله اجرا ایتدیرمی پك چوق کیسه نك منافعه طوقوندی . باخصوص روم ایلینك اصلاحی . متغلبه نك کسر نفوذیی ده تضمن ایدوب بو حال . اعیان و دره بکلرینك و استانبولده منسوب اولدقاری آدملرك استفاده لرینی مخل اولدیغندن اصلاحاتی آرزو ایتمه ینلر ، کثیرالعدد ایدی . حقی پاشا ایسه « ایشه اول قدر شدت خودسرانه ایله باشلادی که آ کا حال وزمانك تحمل و مساعده سی یوق ایدی ، [۱] .

روم ایلی والیسی ایکن سلسره و متعاقباً دیار بکر ایالتنه تعیین قیلنان کورجی عثمان پاشا ، دولتدن امین اولدیغنی جهتله اناطولی یه کچمکدن احتراز و باشنه بر طاقم ارادل

جمع ايله طونه حواليسنده بر باغى صورتنده كورنمكه ادرنه يه كلسى انديش سيله حقى پاشا ، تلاش ايدرك كندىنى ادرنه ده محافظه ايچون سكبان جعنه قيام ايتتى ، حائر اولدينى مقامك شاننه شين ايراث ايتدى . بناء عليه بش سنه مدقه نصب اولمشكن بش آلتى آيده عزله لزوم كوريلدى .

مقدمه كتخداسى اولان قلبه اعيانى عمر آغايه ۲۴ شوال ۱۲۱۶ ده رتبه وزارتله روم ايلي والىلكى توجيه و ظاهراً بلغراد محافظى غنوايله روم ايلي يه اعزام اولدى . حقى پاشا ، بو توجيه دن شبهه دوشه رك عمر پاشايى ادرنه يه اوغرا تمامق ايتديكندن عمر پاشا ، تكفور طاغنه عزيمتله حقى پاشانك رفع وزارتى ومالك مصادره سى وساقزه اجلاسى حقه ده اصدار اولنان امر عالي يى - ادرنه ده مشاراليهك معيتمده بولنان - تبه دلتلى على پاشازاده مختار پاشايه خنياً كوندرمى اوزرينه مختار پاشا ، امرى حقى پاشايه ارايه وكندىنى ساقزه اعزام ايلدى . ادرنه ده بولنان آرتا اوود عكرى ، گذشته علوفه لرني طلب ايله حقى پاشانك اكثر اموالى يغما ايتديلر .

۱۲۲۲ ده حقى پاشا - صدر اسبق يوسف ضيا پاشا اوزرينه - ارضروم والىلكنه تعيين و وزارتى اعاده اولدى . متعاقباً عهده نه قرمان ايالتى و بحر سفيد بوغازى سرعسكرلكى توجيه قيلدى .

اندرونلى شاعر فاضل بك ، مشاراليهك مدايحه دائر تنظيم ايلديكى قصيده ده ديركه :

« رونق آرايى وزارت شعله تاب مملكت

مايه در ذات شريفى سلطنت فاموسه

قلعه بوغازدن آواز طبل شهرتى

ويردى كفارك سقامت نغمه ناقوسه

اهل استانبولى كافر صيق بوغاز ايتش ايكن »

نام و شانى رعشه ويردى پنجه منحوسه » .

دولت ، فرانسه حكومتك اطوار متلونانه سندن امنيتى منسلب اولدينى جهته انكلتره يه ميل ايتمشدى . بنا برين انكلتره حكومتى صلح طلبى ايچون بر مرخص تعيين ايدوسه عقد مصالحه يه مسارعت اولمسنه - مصطفى رابعك زمان سلطنتنده - قرار ويريلش و شق ثانى و ايراد جديد دفتر دار سابق احمد بك ايله بوغاز سرعسكرى و محافظى حقى پاشايه رخصت نامه كوندريش ايدى .

سلطان محمود ٹائینک جلوسنی متعاقباً ۱۲۲۳ سنہ سی شعبانی اوائلندہ انکلتدہ مرخصی اوچ درت سفینہ ایلہ بوغاز خارجنہ کلدیکندن عقد اولنان انجمن مشورتدہ اکثر حضار ، مصالحہ عقدنی اختیار ایلدیلر . فقط تعجیل کیفیت ایدیلیوب اوروپا احوالک افتران ایدہ جکی نتیجہ بہ انتظاراً انکیزلری - ممکن اولدینی قدر - اشغال ایملک واسکاتلری متعسر اولورسہ معاهدہ قدیمہ شروططیہ صلح عقدینہ ومضرتلرینک دفعنہ مبادرت اولمق اوزرہ اختیار تائی وتعیق ایدیلیسی مناسب اولور . اما حق باشا و احمد بک بوایشلری ادارہ بہ مقتدر دکلدلرلر . ادارہ کلامہ مقتدر ارباب لیاقت ودرایتدن بر ذات مأمور اولسہ وکاشکہ حق باشا بتون بتون بوغازدن قالدیریلسہ ، طرزندہ سوزلر سویلندی . نتیجہ مذاکراتدہ - مقدما ناپولٹون بوناپارت . لیستاندہ بولندینی صیرددہ نزدینہ مرخص اولاروق کیدوب کلن اولان - وحید افندینک بو مصلحت مهمہ بہ تعیینی تنسیب اولندی .

بو اثنادہ دولتک واردات و مصارفک موازنہ سی چارہلری تحری اولندیقندن دفتر وزارتدہ کوریلن اون ذاتک وزارتلری ترقین ایلہ برر محلہ اقامت ایملک اوزرہ معاش تخصیص قیلندی . بولردن بری دہ حق باشا اولوب صدر اعظم یوسف ضیا باشاک « منافسہ سابقہ مبنی منفوری اولغلاہ ، ربیع الاول ۱۲۲۴ دہ وزارتنی رفع و استانکویده اقامتہ مأمور ایدیلدی [۱]

حق باشا ۱۱ شعبان ۱۲۲۶ دہ وفات ایلدی [۲]

[۱] مترجم عاصم افندی . تاریخندہ محرم ۱۲۲۳ دہ « دیاربکر ایالتی ، سابق قرمان والیسی و بحر سید بوغازی سرعکری الحاج محمد حق باشایہ » توجیہ اولندیقنی و ثریا بک « سبیل عثمانی » دہ آق دکر بوغازی شامطلی و سرعکری ایکن ۱۲۲۳ دہ قونیہ و دیاربکر والیسی اولوب ۱۲۲۴ دہ عزل و استانکویہ نی ایدلدیکنی سویلیورسہ دہ شانی زادہ بوغاز سرعکر لکناہ قرمان ایالتی حق باشا عہدہ سندہ اولوب آنجق صدراعظمک منافسہ سابقہ مبنی منفوری اولغلاہ رفع وزارتیلہ استانکوی جزیرہ سندہ اقامتہ مأمور قیلندی « دیبور .

[۲] ابوانضیا توفیق بک « نمونہ ادبیات » دہ تاریخلر مزیدہ مشارالیک تاریخ ولادت و ارتحالہ دائر معلومات و بریلدیکنہ تأسف دیبور . بو اعمال ، فی الحقیقہ شایان تأسفدر . « سبیل عثمانی » دہ تاریخ وفات - یوفاریدہ کوستریلدیکی اوزرہ - آییلہ ، کونیلہ قید اولنیورسہ دہ مأخذ نجیہ مجهولدر .

حق پاشا - حدت طبعندن طولایی مخالفی طرفندن (صوابالان) نامیله یاد اولنان - پدري کبی حدید و شدید و - مترجم عاصم افندیگ قولجه - قهور ، اضمار مافی الضمیره غیر مقتدر ، ناجبا احواله غیر متحمل ، زبان دراز ، خونه دولته و جاهاً و غیاباً سنک انداز اولدیغندن اعداسی بی حساب ایدی . بنا برین هانکی مأموریتیه تعیین اولندیسه آز مدتده عزل و بر قاج دفعه نفی ایدیلشدر . مشارالیهک اجر آتیه منفعتی زائل و بر صورتله منفعل اولانلر ، علیهنه قیام و اهمیتسز بر حرکتی اعظام ایله نکیته چالشمشدر . حتی مقام صدارته نصیبی تقرر ایتمکده ایکن دشمنلری - انواع مثالیندن بحث ایله - مانع اولمشدر .

خیر خواهان و تقدیر کارانی صلاح و تقواسنه و غوامض احوال عاله اطلاعنه قانع اولدقلریچون (قوجه حق پاشا) نامیله یاد و توقیر ایدرلردی . حتی اندرونلی فاضل بک ، بر قصیده سنده :

« بر کرم کافی که جذب ایتمش نلوب عالی
اهل اسلامبول ر بوده خلق عنبر بوسه
نیک و بد هب کشف اولور ادراکنه حال قلوب
بکزر اول مرآت عرفانی کوکل جاسوسنه ،

دیور .

مشارالیه ، کمال استقامت و اهلبتی ایله برابر معاملاتنده فوق الحد مفرط اولدیغندن - غیرت کشلرینک کندندن امید و انتظار ایندکلیری - خدمات فوق العادهیه موفق اوله مامشدر . شدت اجرا آتده ، تهدیدینی ایقاعده ، القای دهشتده قویوچی مراد و کوپرلی محمد پاشارک خلفی اولدیغنی اثبات ایشدر .

عاصم افندی « مشارالیه ، حسب الحلق قضیه موجهه کبی و جاهت و سرو سبی مثال مهابت صاحبی ، تنومند پای بلند ، مهول و مهیب و ذاتنده نصاب جلادت و شجاء - عددن بی [۱] نصیب اولدیغنه کمال توجه پادشاهی علاوه اولغله غالبانتری دخی خلوصه مقرون اولغین رأی و تدبیرلری مصیب و نفوذ و تاثیرلری بر درجه ده کارکر قلوب بعدیه قریب اولدی که فی الحقیقه کوپرلی و قیوچی مراد پاشانک داستانلرینی فسخ و الغا و روم ایلی الکاسندن باشقه اناطولینک نهایتنه و مصر و بغداده قدر نامیسی و لوله بخشا

[۱] (بانصیب) اوله حق

اولوب اسنى ايشيدن وزرا و امرا و ساثر ناس، بى اختيار مضطرب و بى قرار اولوزلر ايدى. بو خاصه، ثمره خلوص اولدينى بى اشتباهدر. بومثللو نامدار وزير ظهورنده عدوى بدکردار باجمله دلفكار اولديلر. مشاراليهك ايجاد مالم يكن غرائب مخصوصهسى بك چوقدر «دير و دحير عقول شهامت و نفوذى جمله سندن» اولمقاوزره وقع آتیه بى نقل ايدر:

مشاراليه، روم ايلي و ايلكى ايله ادرنده اقامت ايلديكى اثناده متمولان تجار دن برى، تقديم ايتديكى عرض حالده تبه دللى على پاشانك تحت اداره سنده بولنان بر محله حيدودلر، اوچ يوز كيمهك نفوديله اشيا و امتعه سنى غارت ايلدكلرن دن اموال منهوبهك استردادى استعدا اتميله مشاراليه، در حال بر ميرلوايه خطاب ايدر جه سنه عزتلو پاشا نغيريله و خط دستيله على پاشايه بيورلدى تحرير و مستدعينك ويرديكى دفترى لف ايله كدكلو اغلرن دن برينه توديعاً تسير ايدر. على پاشا، تهديد شيدى احتوا ايدن بيورلدى بى بعد القراه كندى ده «وزير و نامدار لقمه شهر و فرنكستانه قدر ولوله بخش مهابت و اقل ما تضمن يوز اللى بيك قدر لشكر خونخوار عدو شكن صاحبى. مشير شير صولت ايكن، حقى پاشانك فرمان طرزنده بيورلدى كوندرمىندن متحير و متأثر اولور. اوزون مدت تأمل ايتدكدن صكره «حقى پاشا. بر بويوك بلادر. بونك دفعى دغدغه سى اولادر» ديهرك مباشرلر ترتيب ايدوب بر قاچ كونده اشياى منصوبه بى استحصال و بيورلدى بى كيره ن آدمه تسليم ايلر. اوز يدي حيدودى - مقيداً كوندرمىكى خلقه قارشى مناسب كورمديكندن - اشياى غضب ايتدكلرى محله صلب و مقربلرن دن حسن افندى ايله حقى پاشايه هدايا تقديم ايدر. اشياى منصوبه، صاحبه اعطا و سمت مقصوده اسرا اولنور.

حقى پاشانك بوقبيل معاملات و اجرا آتندن طولايى ابوالضيا توفيق بك «بوذات، رجال عصرينك هيچ برنده كوريله ين و حقيقت حالده هر برى بردولت آدمى ايچون مدار تمايز اولان بر چوق فضائل عاليه ايله مفظور ايدى. مثلاً كتابت مسلكندن يتيشمش بر بك افندى ايكن جزار قدر بر جلادت قهرمانه بى و هيچ طشره مأمور - يتلرنده استخدام اولنماش ايكن ملكك احوال عموميه سنه و قوفده و چاره ساز اصلاح اولقمده بويوك كورپىلى درجه سنده بر اقتدارى حائر اولدينى ادرنه و ايلكنده

بولندینی زمان بالفعل اثبات ایشدر . § بومأموریتلرک هر برنده اقرانته نمونه امثال اوله حق صورتده لیاقت ودرایت واقدار حکومت وباخصوص بر طاق مراسم عاجز پسندانہ بی تحقیرایله طور صلابت ابراز ایتکلکی کندوسنی رجال عصرینه بره بولای دهشت اوله رق طانتدیرمشدر ، دیور .

مشارالیهک ، رجال دولت عندهند هیولای دهشت اولدیغنه شوققرمه ده دلیلدر :
« هنوز دبدبه کوس سطوتی و لوله ساز کنبد دوران و غلغله انداز سوامع عالمیان اولدینی اوآنده انجمن لطائفک نصرالدین خواجہ سی اولان » [۱] سیدا افندی [۲] برکون والده سلطان کنخداسی یوسف آغانک مجلسنده بولندینی صیرهده عالم آخرتدن بحث اوله رق آغا « اگر سكرات موت اولماسه اختیار ممت ایتک نیجه آسان ایدی » دیدکده سیدا افندی « آنک چاره سی کندی بد اقتدار کزده در . جناب دولتکوز ، اغماض ایلدیکوز صورتده حق پاشانک مقام صدارته کله جکی بدیدر . اوکون دولت خانه کزده آرام ایدرکن پاشانک عرض اوطه سنه قعود ایلدیکی ناگاه اخبار ایلدیکی آنده روح روانکوزک در حال بدنکوزدن افتراق ایده جکی آشکاردر ، دیمشدر . نفوذ و اعتباری جهتیه خواص و عوامی قورقوتان یوسف آغانک ، حق پاشان قورقاسی پاشانک دهشت مشخصه اولدیغنه شاهددر .

تبه دللی علی پاشا کبی بر آدمه « بهی خنزیر » دیه خطاب ایدرسه « قرناسفهای » و « رجال سفهای » نامیله یاد ایلدیکی اشخاصه و دیگر مقبلان زمانه نه دیه جکی آزاده ایضاحدر .

سلوری نایبنه یازدینی مکتوب مشهور - که حقنده ابوالضیا توفیق بک « اختصار کلام ایله برابر قوت معنی ، شدت الفاظ و خصوصیه قطعیت حکم جهتیه حجاجک امرنامه لری کبی دهشتلی بر اثردر « دیور - تبه دللی نک تبه سنی ده له جک درجهده شدیدالمال اولان آتیده کی بیورلدی به نسبتله عاداتا التفات نامه عدا و لنور .

[۱] عاصم تاریخی

[۲] رئیس الکتاب شاعر خیری افندی بک برادریدر . سلیمان لائق افندی ، مجموعه مشهوره سنده بوذات حقنده شوسوزلری سوبلیور : « عصر سلیم ثالثه مدرسیندن برطلومبه جی مزاجنده حریف ایدی . خلفه بک طوقونور ، رسوا ایلر ایدی . برادری خیری افندی بوزهرینه غرق اولدینی اثناده رحم و ماتم برینه « بزم زادری پدر خیار آچمه سیله پیدا ایش » دیو اشکلکنه تعریض ایشدی . ۱۲۲۴ ده وفات ایشدر .

امثالنه قیاس ایدیله مه به جک مرتبه ده شدید الشکیمه ، اهل عزم و رزم ، بر مرد قوی الاقتدار اولدیغنی ، مثلاً - سکود قصبه سنه آتش صاله جق ، یاخود اهاالیسنه قیلج ساللایه جق درجده - ابراز ایلمک قیلندن اختیار ایتدیکی حرکات مفرطه ، نفسیه برابر دولتی ده متضرر ایشدور . زیرا هر درلو احوال و اقوالنده بر از معتدلانہ حرکت و دشمنلرینی جیلدیر ته جق و کندینه « دلی ، دیدیر ته جک مرتبه ده اطلاق زباندن مجانبت ایتسیدی نفسنه و دولت و ملتہ خدمات فوق العاده عرض ایده بیلیر و نوعی شخصنه منحصر بر نادره روزکار اولدیغنی عامه به تصدیق ایتدیرودی . نه فائده که « اضمار مافی التسمیره مقتدر ، اوله مامسی ، حصه مند خاصه سیاست اولدیغنی کوستردیکندن قوه سیاست و کیاست ایله دکل ، دائماً زور بازو ایله تسویه امور و اطلاق لسان آتش فشان ایله دفع شرور ایشمه اوغراشمشدر . بناء علیه امید اولدیغنی درجده دولت و ملتہ خدمات برکزیده ابرازینه و نفسنی ده مهالك و مصائبدن محافظه به موفق اوله مامشدر .

ابن الامین

محمود کمال

حق پاشانک تپه دلتلی علی پاشایه یازدیغنی بیورلدی

استنبول شهناسنی اچمه و بونجه ایله الطماع ایدرک سراتب انتهای بشریه اولان رتبه و زارتی بر تقریب اختلاس ایدن عزتلو رفعتلو علی پاشا سن سایه سطوت وایه جناب ظل اللهیده قرنا سفیانہ مقارنتله کلزار ممالک اسلامیه بی خار و حاشاک فسادکه مشحون و فقرا و رعیتک جکر لرینی پر خون ایدرک استحصال ایلدیکن ثروت و سامانک نمایان و بوقدر قوت بر وزیرده اولدیغنی امر عیان ایکن مطلع سرور و ابتهاجر اولان باب الحرمین سنک کبی ملاحظینک افساندن ناشی فرانسز ایمانسرینک حال ایدینه گرفتار و بونجه علما و سادات کرام و محدثان ذوی الاحترام قید اسارته دوچار اولون سنده اولان مال و قوته نظراً هم مثلك اولان ایمانسر ایله باشلو باشنه باشه جیقا جفک درکار ایکن فـ جان الله بو بایده دخی شیطنتی ابراز و اظهار و فشق کشان باغچوان کثره سنی دارالنصر اولان مصره اوسال ایله کندک اول طرفده قلوبت طاعلور لیه اوغراشوب ازنبود مسلمانلرینی جانلرندن یزار ایلدیکنک مسموعمز اولمشدر .

بهی خنزیر ، بر کشتی عالم دهره کلکدن مراد نهدر ، همان اوغلان ایله مال
 آلمقیدر. زیرا اكديكك تخم فساد و ايتديكك افساده ثابت اولانك بری اشبو مأمور بیور.
 لديغم طاغ اشقیاسنك بفضل الله تعالى اوزرینه تعیین ایلدیکم عسکر مک عددینه قلت
 طاری اولور و بو طاغلو اشقیاسنك گروهنه قطعا قلت طاری اولمز دیدیکك در .
 سبب و حکمتی خیر خواه دولت علیه دن و علی الخصوص فاتح یمن سنان پاشا سلاطه
 طاهره سندن اولان وزیر مکرم عطوفتلو پاشا حضرتلری طرفدن لدی الاستعلام بزه
 اطرافیه یازدینی قائمه سنك برنده مادام که سن لباس حیات مستعارده اولدقجه سرتاجز
 ولی نعمتمز اولان دولت علیه سرمدی التیام بو مثللو بلیاتدن تخلص اولاماز دیو
 اشعار ایلملریله بو جواب صواب اولغله بر قات دها محبت قلیهم مز داد اولمشدر. همان
 خداوند غیور حضرتلری هر نروده صادقین دولت و ارایسه خانمانی معمور و آبا.
 دان و خاننینی مقهور و خذلان ایلسون آمین. سن بو مثللو نصایح درویشانه مز دن
 حجه آلور مقوله دن دکلکک. انجق سکا تیغ بی دریغ شاهانه دن غیرى معامله اقتضا
 ایجه جکئی بیورم . اگر سنی طریق متقیه انتساب ایتدیره جک خیر خواه انباعک
 و ارایسه اشبو بیورلدی خیر انجائمزک واردینی آنده قرائت و رومی تعبیر ایله افاده
 و تلقیننه مبادرت ایلدکلی حالده ینه مستفید اولدینک صورتده بویه زمانده حال
 فسادکده اصرار ایلدیکک شام و حلب مقبیلرندن استغفا ایتدیریلسه هذامن کفره الفجره ،
 دیو حقه کده قنوی ویره جکلری و اضحاتنددر . ایمدی بو طاغلو به اولان فسادیک
 قطع ایدر ایسه ک فیها و آلا طاغلو مصلحتی ایچون میرمیران گرامدن شجیع و غیور
 بر ذاته عسکر و لشکر و سائر جینتله قوت و یروب اوزرارینه تعیین ایدر و کندم
 بالنفس ادرنه دن حرکت و مقر حکومتمز اولان مناسره واروب سنک هر نه محله
 وارنوبوداتمه اضدادک و ارایسه بنم معلومدر . کیمنک اولادینی غضب و کیمنک
 اموائی غارت ایلدیکک حسیله سنک یک قطره فتنه اولان حصا کی بفضل .
 الله تعالى نزد مزه جلب ایله اغترارک اولان قلعه لریکی باشک بیقار و خانمانکی تارو .
 مار ایلر . قالدی که حیله رومیه نی و مغلظه کی رجال سفیاسه ایدر ایسک بزه او مقوله
 کلمات باطله ک سریر باب و عدای ذباب قیلندندر . بو بیورلدیمزک مال خیر انجامنی
 بر خو شجه تامل برله جوابک و ارایسه بکا سویه بو دولت محمدیه نک صاحبی پک
 بیوکدر . اسلافده نیجه اصحاب فسادک جزای سزاسی ویریلدیکی تواریخ مطالعه ایدنلرک
 معلوملریدر . سنک دخی جزا کی ویرمک بر شی دکدر و انسلام .